

Μπροστά στο δεύτερο κύμα της πανδημίας

Αναμενόμενο και ταυτόχρονα απρόβλεπτο, στις διαστάσεις του, το δεύτερο κύμα.

Τα πράγματα, κατά κοινή παραδοχή, εξελίσσονται πολύ χειρότερα από τις αρχικές εκτιμήσεις.

Σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα έχουμε μια ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης σε όλη την Ευρώπη και μια κλιμακούμενη αυστηροποίηση των περιοριστικών μέτρων.

Τα lockdown, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, γίνονται ξανά αναγκαία κι αναπόφευκτα με πλήρη επίγνωση του καταστροφικού τους ρόλου για την οικονομία.

Η ζοφερή πραγματικότητα που διαμορφώνεται ξεπερνά , όπως είπαμε, κατά πολύ τις αρχικές προβλέψεις. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τους επιδημιολόγους, εν μέρει στις καιρικές συνθήκες (η διάδοση των ιών ευνοείται γενικά στους χειμερινούς μήνες) αλλά και σε μια πιθανή , όχι ακριβώς επιβεβαιωμένη επιστημονικά, έτι περαιτέρω μετάλλαξη του ιού που τον καθιστά περισσότερο διαδόσιμο, όπως και στην γενικευμένη χαλαρότητα που επικράτησε κατά τους θερινούς μήνες και παρατάθηκε μέχρι και τον Οκτώβρη.

Όλα αυτά μαζί συνέβαλαν σε μια απρόβλεπτα μεγάλη και απότομη διάδοση του ιού.

Το ότι θα υπήρχε ένα δεύτερο κύμα πανδημίας το φθινόπωρο ήταν από όλες τις πλευρές αναμενόμενο όχι όμως στις διαστάσεις που προέκυψε. Το αρχικό ερώτημα άρα είναι κατά πόσο η εξέλιξη μιάς πανδημίας είναι γενικά προβλέψιμη και κατά δεύτερον τι μέτρα πρόληψης μπορούν να παρθούν.

Η εξέλιξη μίας πανδημίας γενικά δεν είναι ποτέ προβλέψιμη.

Συναρτάται όμως σημαντικά από τα μέτρα πρόληψης που λαμβάνονται. Τα οποιαδήποτε μέτρα όμως δεν μπορούν να παίρνονται αυθαίρετα. Πρέπει να συμβαδίζουν με την κοινωνικά διαμορφωμένη αίσθηση της αναγκαιότητάς- τους. Αν π.χ. παίρνονταν σκληρά περιοριστικά μέτρα από τον Αύγουστο αυτά δεν θα μπορούσαν να αιτιολογηθούν κι άρα να τύχουν μιας μεγάλης αποδοχής και συναίνεσης. Θα εκλαμβάνονταν καθαρά σαν μέτρα περιορισμού της ελευθερίας, αναίτια και καταπιεστικά (πέρα από το μεγάλο οικονομικό κόστος που θα επέφεραν). Ο χρόνος επόμενα λήψης περιοριστικών μέτρων είναι ένα καθοριστικό ζήτημα. Από αυτόν εξαρτάται η ορθότητα των πολιτικών παρεμβάσεων. Αν τα μέτρα ληφθούν πολύ πρόωρα κινδυνεύουν να μην γίνουν αποδεκτά και νάχουν ένα επιπρόσθετο κόστος, ενώ αν ληφθούν καθυστερημένα δεν θα είναι τόσο αποτελεσματικά. Το ιδανικό είναι να ληφθούν έγκαιρα, την στιγμή ακριβώς που απαιτείται να γίνει κάτι τέτοιο, και να εξασφαλίζουν και την απαιτούμενη συναίνεση και την αναγκαία αποτελεσματικότητα (όπως έγινε τον Μάρτιο). Αλλά αυτό δεν είναι πάντα δυνατό. Συνήθως τα περιοριστικά μέτρα λαμβάνονται σχετικά καθυστερημένα, γεγονός που ανοίγει τον δρόμο για διάφορες αντιπολιτεύσεις.

Όλες οι αντιπολιτεύσεις στην Ευρώπη λίγο πολύ ασκούν την ίδια κριτική στις κυβερνήσεις-τους, με μικρές αποκλίσεις. Ξεκινούν από την γενική θέση ότι το δεύτερο κύμα μπορούσε να προληφθεί αν. . . . παίρνονταν έγκαιρα μέτρα, αν ενισχύονταν το υγειονομικό σύστημα, αν γίνονταν περισσότερα τεστ, αν, αν, αν. Πράγματι το δεύτερο κύμα θα μπορούσε να προληφθεί και να παραμείνει η διάδοση του κορωνοϊού σε πολύ ελεγχόμενα επίπεδα αν λαμβάνονταν από τον Αύγουστο ακόμα, αυστηρά περιοριστικά μέτρα. Αλλά αυτά, όπως είπαμε, θα στερούνταν κοινωνικής αποδοχής και συναίνεσης και θα συνεπάγονταν κάποιο επιπρόσθετο οικονομικό κόστος τόσο για το κράτος όσο και για την πραγματική οικονομία. Δεν είναι τόσο απλοϊκά τα πράγματα όπως υποστηρίζει εκ των υστέρων κάθε αντιπολίτευση. Εξ άλλου καμιά αντιπολίτευση δεν πρότεινε όλο το προηγούμενο διάστημα την λήψη μεγάλης κλίμακας πρόωρων περιοριστικών μέτρων.

Όλες αυτές οι αντιπολιτεύσεις έχουν ελάχιστη απήχηση στις Ευρωπαϊκές κοινωνίες, όπου σημειώνονται δύο διακριτές συμπεριφορές: Η μία της αναγνώρισης της επιδημίας και της αποδοχής των περιοριστικών μέτρων και γενικά της συμμόρφωσης και της πειθαρχίας, και η άλλη της απόρριψης όλου του επιδημικού φαινομένου και της ανυπακοής. Γίνεται φανερό ότι οι υπαρκτές, μέχρι σήμερα, αντιπολιτεύσεις δεν εκφράζουν καμία από τις δύο τάσεις.

Η τάση της απόρριψης του επιδημικού φαινομένου συνιστά μια ανομοιογενή κατάσταση με πλήθος εκφάνσεις. Εκδηλώνεται με απλοϊκές συνωμοσιολογικές θεωρίες, έναν γενικό αρνητισμό και φθάνει μέχρι την οργανωμένη αντίδραση και ανυπακοή και έναν γενικευμένο αντισυμβατισμό και αντι-συστημισμό. Το φαινόμενο είναι δυναμικό και στις προεκτάσεις του εκδηλώνεται με ότι μπορεί να αποδοθεί σε μια χρόνια εσωτερικευμένη κοινωνική και πολιτική δυσαρέσκεια: με θυμό και αγανάκτηση.

Απειλεί τις στοιχειώδεις έννοιες της αντικειμενικότητας και της αλήθειας, διεκδικεί μια πλήρη ελευθεριότητα αρνούμενο την αναγκαιότητα της επιβολής κάθε ασφυκτικού κοινωνικού πλαισίου, έστω και για ένα περιορισμένο διάστημα. Πρόκειται για ένα κοινωνικό φαινόμενο με σημαντικές διαστάσεις που μπορεί να παίρνει και κινηματικά χαρακτηριστικά, που είναι συγκυριακό αλλά και μόνιμο, που μπορεί να έχει μια μερικότητα αλλά και μια γενικότητα, και να παίρνει συγκρουσιακά γνωρίσματα χωρίς νάσαι οργανωμένο υποκειμενικά (όπως παλιά).

Το φαινόμενο είναι σχετικά υποτιμημένο. Είναι προϊόν της υγειονομικής κρίσης αλλά έχει λόγους να υπάρχει και μετά από αυτήν. Με δεδομένο ότι τα υπαρκτά πολιτικά συστήματα είναι πολύ δύσκολο να αποκομίσουν κέρδη από την αξιοποίησή- του, θα παραμείνει ένα φαινόμενο γρίφος χωρίς αποκρυσταλλωμένα πολιτικά χαρακτηριστικά εκτός κι αν... εν τω μεταξύ αποκτήσει την δική του φωνή.

Όπως κάθε κρίση έτσι και η υγειονομική που περνάμε, με τις

τεράστιες οικονομικές της επιπτώσεις, γεννά τις δικές της δυνάμεις αμφισβήτησης που η έκφρασή τους συμβαδίζει με μια νέα αναθεωρημένη συνήθως έκδοση κάποιου λαϊκίστικου φαινομένου. Να αναμένουμε ξανά κάτι τέτοιο να συμβεί; Η ζωή θα το δείξει.

Μήλιος Χρήστος